

L. Troçki

Lenin ve Emperyalist Savaş

Tarih: Şubat 1939

Çeviri Tarihi: [Marksist Tutum](#), 2003.

MIA'dan Çeviri: 2005.

1914 Ağustosunda patlak veren savaşla birlikte ortaya çıkan ilk soru şuydu: Emperyalist ülkelerin sosyalistleri “anavatan savunusu”nu benimsemeli mi? Konu birey olarak sosyalistlerin askerlik yükümlülüklerini yerine getirip getirmeyeceği değildi; bu konuda başka seçenek yoktu, firar devrimci bir politika değildir. Sorun şuydu: Sosyalist partiler savaşı politik olarak desteklemeli mi, savaş bütçesine oy vermeli mi, hükümete karşı mücadeleden vazgeçmeli ve “anavatan savunusu” ajitasyonu yapmalı mı? Lenin’in cevabı şöyleydi: Hayır! Parti bunu yapmamalı, bunu yapmaya hakkı yok. Burada söz konusu olan şeyin *savaş* olması nedeniyle değil, fakat *gerici* bir savaş olması, dünyayı yeniden paylaşmak isteyen köle sahipleri arasındaki bir it dalaşı olması nedeniyle.

Avrupa kıtasındaki ulusal devletlerin oluşumu, yaklaşık olarak Büyük Fransız Devrimi ile başlayan ve 1870-71 Fransa-Prusya savaşı ile son bulan tüm bir çağı kapsamıştır. Bu dramatik onyıllar boyunca savaşlar büyük ölçüde ulusal nitelikteydi. Savaşlar, bu dönem boyunca son derece ilerici bir tarihsel karaktere sahip olan üretici güçlerin ve kültürün gelişimi için zorunlu olan ulus devletlerin kurulması ya da savunulması için yürütülüyordu. Devrimciler ulusal savaşları politik olarak sadece destekleyebilir değil desteklemekle yükümlüydüler.

1871’den 1914’e kadar Avrupa kapitalizmi, ulus devletler temelinde, yalnızca gelişmekle kalmayıp tekелci ya da emperyalist kapitalizme dönüşerek ömrünü uzattı. “Emperyalizm, kapitalizmin, tüm gücünü tükettikten sonra çökmeye başladığı aşamasıdır.” Çöküşün sebebi, üretici güçlerin, ulus devletin sınırları kadar özel mülkiyetin dar çerçevesi tarafından da engellenmesinde yatar. Emperyalizm dünyayı paylaşmak ve yeniden paylaşmak için uğraşır. Ulusal savaşların yerini emperyalist savaşlar alır. Emperyalist savaşlar tamamen gerici karakterde olup, bir çıkışsızlığın, durgunluğun ve tekелci sermayenin çürümesinin ifadesidir.

Bununla birlikte dünya halen çok heterojen bir yapıya sahiptir. İleri ülkelerin baskıcı emperyalizmi, ancak gezegenimizde diğer geri ülkeler, ezilen uluslar, sömürge ve yarı-sömürge ülkeler yaşamaya devam ettikçe var olabilir. Ezilen halkların ulusal birlik ve ulusal bağımsızlık mücadeleleri iki kat ileridir, çünkü bu bir taraftan o ulusların kendi gelişimleri için daha elverişli koşulları hazırlarken, diğer yandan emperyalizme darbe vurur. Uygur, emperyalist, demokratik bir cumhuriyetle sömürge bir ülkedeki geri, barbar bir monarşi arasındaki mücadelede, sosyalistlerin, monarşisine rağmen tümüyle ezilen ülkenin yanında ve “demokrasi”sine rağmen ezen ülkenin karşısında olmalarının nedeni tam da budur.

Emperyalizm kendi özgül amaçlarını –sömürgeler, pazarlar, hammadde kaynakları, nüfuz alanları ele geçirmek– “saldırganlara karşı barışı korumak”, “vatan savunması”, “demokrasiyi savunmak” gibi fikirlerle gizler. Bu fikirler baştan sona yanlıştır. Her sosyalistin görevi, bunları savunmak değil bilâkis halkın önünde maskesini düşürmektir. “İlk askeri darbeyi hangi grubun indirdiğinin veya savaşı ilk kimin ilân ettiğinin” diye yazıyordu Lenin Mart 1915’te, “sosyalistlerin taktiklerinin belirlenmesinde hiçbir önemi yoktur. Anavatan savunusu, düşman istilâsını geri püskürtmek, bir savunma savaşı yürütmek gibi ifadeler, her iki tarafta da tamamen insanları kandırmak içindir.” “On yıllarca” diye açıklıyordu Lenin, “üç haydut (İngiltere, Rusya ve Fransa’nın burjuvazileri ve hükümetleri) Almanya’yı yağmalamak için silahlandılar. Üç haydut daha ısmarladıkları yeni bıçakları ele geçiremeden, iki haydudun (Almanya ve Avusturya-Macaristan) bir saldırı başlatması şaşırtıcı mıdır?”

Savaşın nesnel tarihsel anlamı proletarya için belirleyici önemdedir: savaşı hangi sınıf yürütüyor ve ne için yürütüyor? Belirleyici olan budur, düşmanın daima halka başarılı bir şekilde saldırgan olarak resmedilebildiği diplomasi kurnazlığı değil. Emperyalistlerin demokrasi ve uygarlık sloganlarına başvurmaları tümüyle yalandır. “... Alman burjuvazisi ... işçi sınıfını ve çalışan kitleleri, savaşın ... özgürlük ve uygarlık için ve Çarlık tarafından ezilen halkları özgürleştirmek için yürütüldüğüne dair yeminler ederek aldatır. İngiliz ve Fransız burjuvazisi ... işçi sınıfı ve çalışan kitleleri, savaşın ... Alman militarizmine ve despotizmine karşı yürütüldüğüne dair yeminler ederek aldatır.” Şu ya da bu türden bir politik üstyapı, emperyalizmin gerici ekonomik temelini değiştiremez. Aksine, üstyapıyı kendine tâbi kılan temel odur. “Günümüzde ... hâlâ ilerici bir burjuvazi veya ilerici bir burjuva hareket düşünmek aptalcadır. Burjuva demokrasisi bütünüyle ... gericileşmiştir.” Emperyalist “demokrasi”ye ilişkin bu değerlendirme, tüm Leninist anlayışın köşe taşıdır.

Emperyalist kamplar tarafından yürütülen savaş, anavatan savunması ya da demokrasi için değil, dünyanın yeniden paylaşımı ve sömürgeci köleleştirme için yapıldığından, sosyalist bir insanın bir haydut kampı diğerine tercih etme hakkı yoktur. “Uluslararası proletarya açısından, savaşın iki ulusal gruptan hangisinin yenilgisinin sosyalizm için daha az zararlı olacağını belirlemeye” çabalamak tamamen boşunadır. 1914 Eylülünün daha ilk günlerinde, Lenin, emperyalist ülkelerin her biri ve tüm gruplaşmalar için savaşın içeriğini şu şekilde nitelendirmişti: “Pazarlar için ve yabancı toprakları yağmalamak için mücadele, tüm ülkelerde proletaryanın devrimci hareketinin önünü kesme ve demokrasiyi ezme gayreti, bütün ülkelerin proleterlerini aldatma, bölme ve ezme dürtüsü, burjuvazinin çıkarları için bir ulusun ücretli kölelerini diğer ulusun ücretli kölelerine karşı kışkırtma isteği; savaşın gerçek içeriği ve anlamı sadece budur.” Bütün bunlar Stalin, Dimitrov ve ortaklarının bugünkü doktrinlerinden ne kadar da uzak!

* * *

Barış için pasifist iç çekişlerle emperyalist savaşa karşı mücadele vermek mümkün değildir. “İşçi sınıfını aldatma yollarından biri de pasifizm ve soyut barış propagandasıdır. Kapitalizm altında, özellikle de onun emperyalist aşamasında, savaşlar kaçınılmazdır.” Emperyalistler tarafından kararlaştırılan bir barış, ancak yeni bir savaştan önceki soluklanma dönemi olabilir. Yalnızca savaşa ve savaşı üreten

emperyalizme karşı devrimci bir kitle mücadelesi, gerçek bir barış sağlayabilir. “Bir dizi devrim olmaksızın, sözde demokratik barış bir orta sınıf ütopyasıdır.”

Pasifizmin uyuşturucu ve zayıflatıcı yanılsamalarına karşı mücadele, Lenin’in kuramındaki en önemli unsurdur. Lenin “kapitalizm altında apaçık bir ütopya olan silahsızlanma” talebini, özel bir düşmanlıkla reddeder.

* * *

İleri kapitalist ülkelerdeki işçi partilerinin çoğu, savaş sırasında kendi burjuvalarının yanına geçtiler. Lenin bu eğilimi *sosyal-şovenizm* olarak adlandırdı: lafta sosyalizm, gerçekte şovenizm. II. Enternasyonal’in ihaneti gökten zembille inmedi, reformist uyarlanma politikalarının kaçınılmaz bir devamı ve gelişmesi olarak ortaya çıktı. “Oportünizm ve sosyal-şovenizmin ideolojik-politik içeriği bir ve aynıdır: sınıf mücadelesi yerine sınıf işbirliği, hükümet zor durumdayken bu zorluklardan devrim için yararlanmak yerine kendi hükümetini desteklemek.”

Kapitalist refah dönemi, son savaştan hemen önce (1909-1913) proletaryanın üst katmanlarını sıkı sıkıya emperyalizme bağladı. Emperyalist burjuvazinin sömürgelerden ve genel olarak geri ülkelerden elde ettiği süper kârların ağız sulandırıcı kırıntıları, işçi aristokrasisi ve işçi bürokrasisinin payına düştü. Bu nedenle, onları yurtseverliğe iten şey doğrudan doğruya emperyalizmin politikalarındaki kişisel çıkarlarıydı. Bütün toplumsal ilişkileri tüm çıplaklığıyla açığa vuran savaş boyunca, “oportünistler ve şovenistler, burjuvaziyle, hükümetle ve Genel Kurmayla ittifakları nedeniyle büyük bir güce kavuşmuşlardı.”

Sosyalizmdeki ara ve belki de en yaygın eğilim, barış zamanında reformizmle Marksizm arasında salınan, kendilerini kaba, pasifist söylemlerle gizlemeye devam ederken neredeyse istisnasız sosyal-şovenistlerin esiri olan sözde merkezdir (Kautsky vb.). Kitlelere gelince, onlar kendilerinin onyıllardır yaratmış oldukları aygıtları tarafından gafil avlanıp aldatıldılar. Lenin, İkinci Enternasyonal’in işçi bürokrasisinin sosyolojik ve politik bir değerlendirmesini yaptıktan sonra yarı yolda durmadı. “Oportünistlerle birlik, işçilerin «kendi» ulusal burjuvazileriyle ittifak yapmasıdır ve uluslararası devrimci işçi sınıfı saflarında bir bölünmeye işaret eder.” Buradan, enternasyonalistlerin sosyal-şovenistlerden kopmaları gerektiği sonucu çıkar. “Şu anda sosyalizmin görevlerini yerine getirmek imkânsızdır, oportünizmden...” ve merkezcilikten, “sosyalizm içindeki bu burjuva eğilimden kesin bir şekilde kopmadıkça işçilerin gerçek bir enternasyonal birliğini sağlamak mümkün değildir.” Partinin ismi mutlaka değiştirilmelidir. “Lekelenmiş ve alçaltılmış olan «Sosyal-Demokrat» ismini bir kenara atıp, eski Marksist isme, Komünist ismine geri dönmek daha iyi değil mi?” İkinci Enternasyonal’den kopmanın ve Üçüncüyü kurmanın zamanıdır.

* * *

O zamandan bu yana geçen yirmi küsur yılda ne değişti? Emperyalizm çok daha şiddet dolu ve baskıcı bir karakter kazandı. En tutarlı ifadesi bugün faşizmdir. Emperyalist demokrasiler birkaç basamak aşağı düştüler ve doğal ve organik olarak faşizme doğru evrimleşiyorlar. Ezilen milliyetlerin uyanışı ve ulusal bağımsızlık istekleri keskinleştikçe, sömürge baskısı daha da katlanılmaz hale gelmektedir. Başka bir deyişle, Lenin’in emperyalist savaş teorisinin temelinde yer alan tüm bu ayırt edici özellikler, şimdi çok daha canlı ve keskin bir karakter kazanmıştır.

Elbette komüno-şovenistler, uluslararası proletaryanın siyasetine güya tam bir dönüş yapan SSCB’nin varlığından söz edecekler. Bu kısaca şöyle cevaplanabilir: SSCB doğmadan önce de, mücadeleleri

desteklenmeyi hak eden ezilen uluslar, sömürgeler vb. vardı. Eğer kişi kendi ülkesinin sınırları dışındaki devrimci ve ilerici hareketleri, kendi emperyalist burjuvazisini desteklemek suretiyle destekleyebiliyor olsaydı, sosyal-yurtseverlik politikası prensipte doğru olurdu. O takdirde Üçüncü Enternasyonal'i kurmak için de hiçbir neden kalmazdı. Bu işin bir yanı, fakat başka bir yanı da var. SSCB yirmi iki yıldır var. On yedi yıl boyunca Lenin'in prensipleri yürürlükte kaldı. Komüno-şovenist politikalar keskinleşmeye başlayalı sadece dört beş yıl oldu. SSCB'nin varlığı argümanı bu yüzden yalnızca sahte bir kılıftır.

Eğer çeyrek yüzyıl önce Lenin, sosyalistlerin uygarlığı ve demokrasiyi savunmak bahanesi altında kendi milliyetçi emperyalizmlerinin yanına geçişini sosyal-şovenizm ve ihanet olarak damgaladıysa, bugün aynı politika Lenin'in ilkeleri açısından daha da canicedir. Lenin'in, kapitalist uygarlık çok daha derin bir çürüme içindeyken İkinci Enternasyonal'in tüm safsatalarını yeniden diriltten Komintern liderlerini nasıl adlandıracağını tahmin etmek güç değil.

Burada tehlikeli bir paradoks var. Komintern bayrağını Kremlin oligarşisinin izlerini silmek için kirli bir paçavraya çeviren sefil Komintern epigonları, Komünist Enternasyonal'in kurucusunun öğretilerine sadık kalanlara “dönek” diyorlar. Lenin haklıydı: Egemen sınıflar büyük devrimcilere sadece hayatları boyunca eziyet etmekle kalmazlar, ölümlerinden sonra onları görevi “kanunu ve düzeni” korumak olan ikonalara çevirmeye çalışarak, çok daha rafine önlemlerle onlardan intikam alırlar. Elbette hiç kimse Lenin'in öğretilerini savunmak zorunda değil. Fakat onun öğrencileri olan bizler, hiç kimsenin bu öğretilerle alay etmesine ve tam karşıtına dönüştürmesine izin vermeyeceğiz.

Şubat 1939
